

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ІМЕНІ О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ПРАВА, ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

**Історико-філософські
причини і механізми
маніпуляції свідомістю
у сучасному суспільстві**

Освітній ступінь	Доктор філософії
Галузь знань	03 гуманітарні науки
Спеціальність	032 історія та археологія
Освітньо-професійна програма	Історія та археологія
Кількість кредитів	4
Рік підготовки, семестр	3 рік, 5 семестр
Компонент освітньо-професійної програми	Дисципліна за вибором
Дні занять	Згідно з розкладом
Мова викладання	українська
Консультації	щопонеділка 13.00–14.20 (кабінет 210).
Викладач	доктор філософських наук, професор Чорний Олександр Олексійович
Контакти	E-mail: o.chornyi75@gmail.com

Метою освоєння курсу «Історико-філософські причини і механізми маніпуляції свідомістю в сучасному суспільстві» є ознайомити студентів з феноменом «маніпуляція» та його значенням в сучасному інформаційно-комунікативному суспільстві, сформувавши загальне розуміння видів і способів маніпуляції суспільною свідомістю, ролі інформації, політичної та державно-управлінської системи у сприянні чи перешкоджанні цьому процесові. Курс «Історико-філософські причини і механізми маніпуляції свідомістю в сучасному суспільстві» має сформувавши критичне мислення, навички захисту від шкідливих і прихованих інформаційно-психологічних впливів.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 1	Здатність до системного наукового мислення для здійснення дослідницької діяльності на основі власного наукового досвіду та світогляду.
ЗК 2	Здатність до вирішення актуальної наукової проблеми шляхом аналізу наявного наукового доробку та створення нових знань та методів для її розв'язання.
ЗК 3	Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї, формулювати та експериментально перевіряти наукові гіпотези, планувати, розробляти та реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти і програми.
ЗК 7	Здатність працювати в команді з дотриманням етичних зобов'язань, інтегруватися у світове наукове середовище, керуючись принципами академічної доброчесності.
ЗК 10	Здатність до саморозвитку та самовдосконалення.
ФК 1	Здатність до комплексного вивчення та системного розуміння предметної галузі за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.
ФК 5	Здатність до опанування наукової термінології, вільного оперування нею у власній науковій діяльності.

Змістовий модуль	№ п/п	Тема	Кількість годин			
			Лекції	Семін	СРС	Всього
Модуль 1.						
	1	Основні поняття та сутність маніпулятивного впливу.	4	2	10	16
	2	Сутність та зміст технологій маніпуляцій свідомістю людини.	2	2	10	14
	3	Сучасні технології лінгвістичного програмування.	2	2	12	16
	4	Політичні маніпуляції та маркетинг.	2	2	10	14
Модуль 2.						
	5	Інформаційне суспільство та маніпулятивні технології.	4	2	10	16
	6	Піар технології без правил та обмежень.	2	2	10	14
	7	Маніпулятивні технології а Інтернеті.	2	2	12	16
	8	Техніки захисту від маніпулятивного впливу.	2	2	10	14
Разом годин			20	16	84	120

Тематика практичних занять

Модуль 1.

Тема 1. Основні поняття та сутність маніпулятивного впливу.	2 год.
Тема 2. Сутність та зміст технологій маніпуляцій свідомістю людини.	2 год.
Тема 3. Сучасні технології лінгвістичного програмування.	2 год.
Тема 4. Політичні маніпуляції та маркетинг.	2 год.

Модуль 2.

Тема 5. Інформаційне суспільство та

маніпулятивні технології.	2 год.
Тема 6. Піар технології без правил та обмежень.	2 год.
Тема 7. Маніпулятивні технології а Інтернеті.	2 год.
Тема 8. Техніки захисту від маніпулятивного впливу.	2 год.
Разом:	16 год.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Алдер Г. НЛП. Современные психотехнологии / Г.Алдер. – СПб. : Питер, 2001. – 160 с.
2. Алдер Г. НЛП-графика. Мышление в рисунках и образах / Г.Алдер. – СПб. : Питер, 2003. – 192 с.
3. Алдер Г. Практика эффективного использования времени / Г.Алдер. – СПб. : Питер, 2001. – 256 с.
4. Алдер Г. Технология НЛП / Г.Алдер. – СПб. : Питер, 2001. – 224 с.
5. Альдер Х. НЛП: Наука и искусство для достижения совершенства. Самоучитель по НЛП / Х.Альдер ; пер. с англ. – Мн. : Изд. В.П.Ильин, 1998. – 189 с.
6. Альдер Х. Самоучитель НЛП: Как изменить свою жизнь за 21 день. Методические рекомендации к курсу НЛП-тренинга / Х.Альдер. – М. : Издво “Центр НЛП-тренинга”, 2001. – 192 с.
7. Андреас К. Измените свое мышление и воспользуйтесь результатами: Новейшие субмодальные вмешательства НЛП / К.Андреас, С.Андреас. – М. : Олма-пресс, 2004. – 256 с.
8. Андреас С. Сердце разума: Практическое использование методов НЛП / С.Андреас, К.Андреас. – М. : ИОИ, 2001. – 328 с.
9. Андреас С. Трансформация “Я”: Стань таким, каким ты хочешь быть / С.Андреас ; пер. с англ. – СПб. : Прайм-Еврознак ; М. : Олма-Пресс, 2004. – 320 с.
10. Антоненко М. Бисер, свинья, курица, психотерапия, или групповая карикатурная демонология / М.Антоненко, Ю.Степура. – М. : КСП+, 2002. – 192 с.
11. Бакиров А. НЛП. Роли, которые играют люди / А.Бакиров. – СПб. : Питер, 2002. – 160 с.
12. Бакиров А. НЛП: игры, в которых побеждают женщины / А.Бакиров. – СПб. : Питер, 2004. – 224 с.

13. Бессонов Б.Н. Идеология духовного подавления / Б.Н.Бессонов. – М., 1971. – 295 с.
14. Бивер Д. НЛП для самообучения. Как учиться быстро и эффективно, используя свой мозг на 100 % / Д.Бивер. – М. : Маркетинг, 2001. – 184 с.
15. Боденхамер Б. НЛП-практик. Полный сертификационный курс / Б.Боденхамер. – М. : Олма-пресс, 2003. – 272 с.
16. Бойко О. Д. Анатомія політичного маніпулювання / О. Д. Бойко. – Ніжин : Міланік, 2007. – 223 с.
17. Бойко О.Д. Анатомія політичного маніпулювання / О.Д.Бойко. – Ніжин, 2007. – 223 с.
18. Бойко О.Д. Політичне маніпулювання / О.Д.Бойко. – К., 2010. – 432 с.
19. Болстад Р. PRO-FUSION: Модель изобилия и психического благополучия: НЛП и энергетические практики Востока / Р.Болстад, М.Хэмблетт, К.Дайер-Хурайа ; пер. с англ. – М. : ИД София, 2004. – 416 с.
20. Болстад Р. НЛП в психотерапии / Р.Болстад, М.Хэмблетт. – СПб. : Питер, 2003. – 240 с.
21. Брейкер Я. НЛП-Защита. Скажи “нет” манипуляторам / Я.Брейкер. – СПб. : Вектор, 2009. – 192 с.
22. Брижко В. Нормативно-правові та методологічні засади упорядкування інформаційних відносин : наук.-методол. посіб. / В. Брижко, В. Цимбалюк, М. Швець ; Акад. прав. наук України. – Київ, 2009. – 322 с.
23. Варій М. Й. Політико-психологічні передвиборні та виборчі технології : навч.-метод. посіб. / М. Й. Варій. – Київ : Ельга ; Ніка-Центр, 2003. – 400 с. – (Серія «Новітня психологія» ; вип. 11).
24. Гармаш Н. С. Мас-медіа на демократизаційних процесах перехідного суспільства (на прикладі українських і російських парламентських виборчих кампаній) : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Гармаш Наталя Сергіївна ; Харк. нац. ун-т. ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2009. – 216 арк. : табл.
25. Горошко Е.И. Информационно-коммуникативное общество в гендерном измерении : моногр. / Е.И.Горошко. – Х. :ФЛП Либуркина Л.М, 2009. – 816 с.
26. Дилтс Р. Фокусы языка. Изменение убеждений с помощью НЛП / Р.Дилтс ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2008. – 314 с.
27. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е. Л. Доценко. – М. : ЧеРо, 1997. – 344 с.
28. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л.Доценко. – СПб. : Речь, 2003. – 304 с.

29. Информационно-психологическая безопасность в эпоху глобализации : учеб. пособ. / [В.М.Петрик, В.В.Остроухов, А.А.Штоквиш и др.] ; под. ред. В.В.Остроухова. – К., 2008. – 544 с.
30. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти) : підруч. / [В.В.Остроухов, В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк та ін.] ; за заг. ред. Є.Д.Скулиша. – К. : КНТ, 2010. – 776 с.
31. Кара-Мурза С. Г. Власть манипуляции / С. Г. Кара-Мурза. – М. : Академ. проект, 2007. – 380 с. – (Социально-политические технологии).
32. Кара-Мурза С.Г. Маніпуляція свідомістю / С.Г.Кара-Мурза. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kara-murza.ru/manipul.htm.
33. Компанцева Л.Ф. Интернет-лингвистика: коммуникативнопрагматический и лингвокультурологический подходы : моногр. / Л.Ф.Компанцева. – Луганск : Знание, 2008. – 528 с.
34. Компанцева Л.Ф. Философия Сети Интернет: школа Бернарда Лонергана и славянский опыт : моногр. / Л.Ф.Компанцева. – Луганск : Знание, 2006. – 352 с.
35. Лалак О. М. Жорстокі «жарти» або глобальна шахова гра : штучна і цілеспрямована примітивізація мислення і аналітичних здібностей народу. Маніпулювання свідомістю, підсвідомістю і психікою людей / О. М. Лалак. – Київ : [б. в.], 2006. – 45 с. : іл.
36. Любимов А. НЛП. Мастерство коммуникации / А.Любимов. – СПб. : Питер, 2003. – 224 с.
37. Мак-Люэн М. Понимание Медиа: внешние расширения человека / М.Мак-Люэн ; пер. с англ. В.Николаева. – М. ; Жуковський : КАНОН-прес-Ц, Кучково поле, 2003. – 464 с.
38. Мельник Г.С. Mass Media: Психологические процессы и эффекты / Г.С.Мельник. – СПб., 1996. – 159 с.
39. Онуфрик Я. Б. Психологічні технології виборчої кампанії : настрої суспільства, політичний імідж, чорний піар, моделі управління, маніпуляція свідомістю / Ярослава Онуфрик ; Центр медіа проектів. – Чернівці : Букрек, 2011. – 87 с.
40. Петрик В.М. До питання про застосування методів НЛП в інформаційно-психологічних операціях / В.М.Петрик, К.О.Прокоф'єва // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. – 2009. – № 2. – С. 71-76.
41. Присяжнюк М. М. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева, Є. Д. Скулиш [та ін.] ; ред.: Є. Д. Скулиш ; Нац. акад. СБУ. – Київ, 2010. – 247 с.
42. Присяжнюк М.М. Використання нейролінгвістичного програмування для маніпулювання свідомістю / М.М.Присяжнюк // Соціальна психологія. – 2008. – № 5. – С. 137-141.

43. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / [В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Л.Ф.Компанцева та ін.] ; за заг. ред. Є.Д.Скулиша. – К., 2010.
44. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навч. посіб. / [В.М.Петрик, В.В.Остроухов, О.А.Штоквиш та ін.]. – К. : Росава, 2006. – 200 с.
45. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навч. посіб. / В. М. Петрик [та ін.]. – Київ : Росава, 2006. – 208 с.
46. Цуладзе А. Политические манипуляции или Покорение толпы / А. Цуладзе. – М. : ООО «Университет», 1999. – 142 с.: ил.
47. Цуладзе А.М. Политические манипуляции, или Покорение толпы / А.М.Цуладзе. – М. : Книжный дом “Университет”, 1999. – 144 с.
48. Шиллер Г. Манипуляторы сознанием / Г. Шиллер ; пер. с англ.: В. М. Погостин, А. Н. Бурмистренко ; науч. ред.: Я. Н. Засурский. – М. : Мысль, 1980. – 326 с.
49. Щербатых Ю. В. Психология выборов. Манипулирование массовым сознанием: механизмы воздействия : популярная энциклопедия / Ю. В. Щербатых. – М. : Эксмо, 2005. – 399 с. – (Психология общения).
50. Щербина В.Н. Сетевые сообщества в ракурсе социологического анализа: Опыт рефлексии становления «киберкоммуникативного континуума» / В.Н.Щербина. – Запорожье : Просвіта, 2001. – 228 с.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Політика курсу

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності студентами визначається «Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)) і передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	10	1	До 10 б.
Робота на практичному занятті	8	6	До 50 б.
Самостійна робота:	2	7	До 15 б.
Залік			До 25 б.
Усього:			до 100